

‘Die ruim 102.000 mensen verdienen dit’

In het Weesperplantsoen in Amsterdam onthult de koning vandaag het Nationaal Holocaust Namenmonument. Initiatiefnemer en Holocaustoverlevende Jacques Grishaver voerde een jarenlange strijd voor de realisatie ervan.

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: DIRK P.H. SPITS, ANP

Wat me het meeste stak?" De 79-jarige Jacques Grishaver is even stil. Dan zegt de geboren Amsterdammer en voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité fel: "Dat er mensen zijn die een uitlaatplek voor hun hond belangrijker vinden dan het herdenken van de Joodse oorlogsslachtoffers in wiens huizen ze nota bene nu wonen. 178 mensen die op de plek van het nieuwe monument leefden, zijn in de oorlog weggevoerd en vermoord." Sinds 2006 streed Grishaver voor een monument in onze hoofdstad, waarop de namen zouden komen te staan van de 102.000 Joden en 220 Roma en Sinti die slachtoffer werden van de nazi's. En nu staat het er dan eindelijk. In het Weesperplantsoen, ooit het hart van de voormalige Amsterdamse Jodenbuurt. Over zijn strijd maakte regisseur Deborah van der Starre een film.

Late erkenning

Grishaver overleefde met zijn ouders de Duitse bezetting omdat ze als Joden in het bezit waren van een illegaal hervormd doopsbewijs. Vrijwel al zijn andere familieleden kwamen om in de gaskamers. "In de jaren negentig werd ik bestuurslid van het Auschwitz Comité", vertelt hij. "De oudjes daarin zeiden tegen me: 'Sjaak, bewaak onze erfenis goed.' Daarin zat de boodschap: ons lijden mag niet worden vergeten." Een bezoek aan Auschwitz bracht hem op het idee. "In het Nederlands paviljoen daar staan op twintig panelen, heel klein, de namen van de ruim 57 duizend Nederlandse Joden die er zijn vermoord. Toen ik hoorde dat het een van de drukstbezochte plekken van het voormalige vernietigingskamp was, besefte ik: Nederland moet ook zoiets hebben." Hij lanceerde het plan in Amsterdam en kreeg duizenden steunbetuigingen.

'Ik denk dat ik de dag na de onthulling een diepe zucht slaak: hèhè, het staat er'

"Ik beet me er daarna in vast, het werd mijn missie. De opvang van de uit de kampen teruggekeerde Joden was na de oorlog al niet goed en het duurde jaren eer er erkenning kwam en een nationale herdenking. Dat was mijn drijfveer."

Tallose rechtszaken

Maar er kwam ook verzet tegen zijn plan. Het monument zou te groot zijn, waardoor hun uitzicht beperkt werd en veel groen verdween, vreesden buurtbewoners. En dan al die overlast door hordes toeristen. Tallose rechtszaken waren het gevolg. "De tegenstanders kwamen vaak met onredelijke argumenten. Ja, het werd groot, er moesten meer dan honderdduizend namen op. Maar overall kwam doorkijk. Alle bezwaren zijn tot aan de Raad van State afgewezen." De tegenstand sterkte hem alleen maar. "Soms kwamen ze met andere plannen, zoals dat de namen ondergronds zouden moeten. Ik werd dan super-wakker: 'Onder de grond? Ooit werden we gedwongen ondergronds te leven. Dat nooit weer!' Tussen mijn oortjes zat het goed, maar lichamelijk was het zwaar. Ik ben bijna tachtig, dan hoort dat erbij."

Schoolklassen

Toch zal hij blij zijn als het maandagmorgen 20 september is, wanneer de onthulling een feit is. "Ik denk dat ik dan een diepe zucht slaak. Zo van: hèhè, het staat er. Die ruim 102.000 mensen verdienen dit. Op de wanden staan hun

namen met daarachter de leeftijden; '9 maanden', '3 jaar', '12 jaar'. Elke keer als ik dat zie, laat ik een traantje." Trots zal ook overheersen, omdat hij heeft doorgezet. Maar hij deed het niet voor zichzelf, benadrukt hij. "Veel families die erop vermeld staan, zijn compleet verdwenen. Ook voor hen is er nu een plekje. Je mag het monument niet mooi vinden, we leven in vrijheid. Maar nu het er is... Oud-burgemeester Ed van Thijn zei: 'Van mij hoeft zo'n monument niet. Maar als het er staat, ben ik de eerste die naar binnengaat om mijn familie aan te raken.' Dat bedoel ik." Straks als hij er zelf niet meer is om het verhaal te vertellen, zal het monument er ook nog staan. "Veel schoolklassen hebben zich al aangemeld voor een bezoek. En dat is zó belangrijk. Want het begint allemaal met pesten op school. 'Jij mag niet meespelen, want jij bent anders.' We willen meegeven: wees zuinig op elkaar en wees voorzichtig. Want het kan eindigen in zo'n monument."

► **2DOC: LEZECHER, DE LANGE STRIJD VOOR EEN HOLOCAUSTMONUMENT 22.10 NPO 2**

Onthulling

De NOS zendt de onthulling van het Holocaust Namenmonument uit. Tijdens de besloten bijeenkomst is er een speciaal programma in de Hofuin van de Protestantse Diakonie, in aanwezigheid van overlevenden van de Holocaust en nabestaanden van Holocaustslachtoffers, en van hoogwaardigheidsbekleders en initiatiefnemers. Ook de ontwerper van het monument is erbij, de Pools-Amerikaanse architect Daniel Libeskind, zelf kind van Holocaustoverlevenden. De presentatie is in handen van Winfried Bajens.

► **ONTHULLING NATIONAAL HOLOCAUST NAMENMONUMENT 13.15 NPO 1**